

MODERN APPROACHES TO THE DEVELOPMENT OF ENTERPRISE POTENTIAL

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО РОЗВИТКУ ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

У загальному значенні під потенціалом розуміють можливості, ступінь потужності, сукупність засобів певного об'єкта чи суб'єкта, необхідних для виконання визначених завдань. Як економічна категорія потенціал відображає наявні можливості, ресурси, запаси, засоби, що можуть бути використані для досягнення цілей організації. Слід зазначити, що єдиного підходу до тлумачення категорії «економічний потенціал» серед його дослідників не існує [1, с. 39; 2, с. 259; 3, с. 7; 4, с. 8–9]. Проведений аналіз наукової літератури з даної проблематики дає підстави визначити економічний потенціал як можливість підприємства виробляти певну кількість товарів чи послуг за умови отримання відповідного доходу. Його величина залежить від якості використання ресурсів, якими володіє підприємство, здатності підприємства адаптуватися до змін потреб ринку, змінювати номенклатуру і асортимент продукції, що випускається, чи параметри послуг, що надаються.

В умовах сучасної економіки, що характеризується високо-технологічністю переважної більшості господарюючих суб'єктів потенціал підприємства потребує сукупності певних властивостей. Основними серед них є: інноваційність, синергетичність, здатність до розвитку, адаптивність, часова обмеженість, наявність динамічних здатностей, які сьогодні набувають ключового значення.

У класичному розумінні динамічні здатності являють собою здатність організації цілеспрямовано створювати, розширювати і покращувати свою ресурсну базу, а також внутрішні і зовнішні компетенції для задоволення потреб споживачів у швидко змінному середовищі.

Отже, потенціал підприємства в умовах сучасної економіки також можна визначити як спроможності системи динамічних здатностей формувати на базі наявних ресурсів ключові компетенції

підприємства, що забезпечують створення необхідного результату. Формування і розвиток динамічних здатностей є одним із ключових чинників розвитку потенціалу підприємства.

Розвиток потенціалу підприємства узагальнено можна визначити як безперервний цілеспрямований процес його трансформації з метою підтримання таких його кількісних показників і якісного стану, що забезпечують досягнення цілей підприємства.

У розгорнутому вигляді розвиток потенціалу підприємства являє собою постійне удосконалення його ресурсів і сукупності компетенцій, удосконалення взаємодії компетенцій і ресурсів, а також удосконалення взаємодії різних компетенцій між собою для забезпечення виконання поточних завдань і досягнення стратегічних цілей підприємства в умовах ймовірних змін навколишнього середовища.

Для розвитку потенціалу підприємства застосовується цілий ряд наукових підходів, зокрема: системний підхід, маркетинговий підхід, функціональний підхід, відтворювальний підхід, інноваційний підхід, комплексний підхід, інтеграційний підхід, оптимізаційний підхід, динамічний підхід, адміністративний підхід, ситуаційний підхід, структурний підхід. Усі ці підходи розглядають розвиток потенціалу з різних сторін, залежно від цілей його формування.

Так, застосування функціонального підходу дозволяє розвивати потенціал підприємства на основі оригінальних технічних рішень з метою найбільш повного задоволення потреб споживачів, що розглядаються як сукупність функцій, забезпечуючи при цьому стійкі конкурентні переваги підприємства і відносне зниження використання ресурсів.

Структурний підхід ґрунтується на структуризації потенціалу підприємства і визначенні пріоритетності його елементів з метою встановлення раціональності співвідношення й підвищення обґрунтованості розподілу ресурсів між ними.

Комплексний підхід до розвитку потенціалу підприємства, поряд з технологічними, організаційними, економічними, соціальними та психологічними аспектами, в повній мірі враховує екологічні аспекти його діяльності.

При відтворювальному підході розвиток потенціалу підприємства розглядається як постійне поновлення виробництва певної продукції з меншою ресурсоемністю та вищою якістю порівняно з аналогічною продукцією інших виробників з метою задоволення потреб споживачів.

Інтеграційний підхід до розвитку потенціалу підприємства може бути націлений на об'єднання та посилення взаємодії між окремими його елементами з метою отримання максимального синергетичного ефекту на основі мінімізації споживання ресурсів та шкідливого впливу на природу.

Використання інноваційного підходу орієнтоване на розвиток потенціалу шляхом активізації інноваційної діяльності в усіх сферах функціонування підприємств, що відкриває широкі можливості для їх переходу на функціонування за принципами економіки замкнутого циклу.

Поведінковий підхід до розвитку потенціалу полягає у дослідженні додаткових можливостей підвищення ефективності сукупного потенціалу підприємства за рахунок підвищення ефективності формування і використання його персоналу.

Слід зазначити, що на розвиток потенціалу підприємства впливають як внутрішні так і зовнішні (економічні, політичні, соціально-культурні, правові, безпекові, екологічні) чинники. При цьому зовнішні чинники в сукупності створюють сприятливі чи несприятливі зовнішні умови для розвитку потенціалу суб'єктів господарювання. Сприятливі зовнішні умови можна охарактеризувати такими категоріями як «сприятливий інвестиційний клімат», «сприятливе бізнес-середовище». Як правило, несприятливі умови породжуються сукупністю тісно пов'язаних між собою певних негативних чинників, основними серед яких є: корупція, монополізм, надмірне регулювання діяльності суб'єктів господарювання, відсутність в достатній мірі правосудного судочинства.

До внутрішніх чинників розвитку потенціалу підприємства, насамперед, відносяться:

- місія підприємства, яка окреслює потенційні можливості розвитку його потенціалу;
- основні цілі і стратегія підприємства, для реалізації якої й формується потенціал;
- технологія виробництва продукції (надання послуг, виконання робіт), яка визначає рівень продуктивності підприємства;
- якість персоналу підприємства, його професійний досвід і навички;
- рівень мотивації персоналу;
- система управління, що забезпечує прийняття і реалізацію управлінських рішень, спрямованих на формування, нарощування, раціональне використання та оптимізацію ресурсів і компетенцій

підприємства з метою забезпечення його конкурентоспроможності і досягнення поставлених цілей.

Джерелами розвитку потенціалу підприємства можуть бути:

- інвестиції в основний капітал;
- застосування нових (інноваційних) технологій в усіх сферах функціонування підприємства;
- посилення ролі управлінського фактору, зокрема мотиваційного управління, оптимізація (удосконалення) структури управління;
- інвестиції в розвиток персоналу підприємства;
- розвиток організаційної культури підприємства;
- стимулювання та розвиток креативності персоналу;
- зростання інноваційної активності усіх категорій працівників;
- формування творчої атмосфери на підприємстві, яка: істотно підвищує продуктивність праці та якість організаційних рішень; допомагає впроваджувати вигідні, перспективні нововведення; підвищує професійні навички персоналу [5].

Отже, розвиток потенціалу підприємства, являючи собою постійне вдосконалення його ресурсів і сукупності компетенцій з метою забезпечення конкурентоспроможності та досягнення цілей підприємства, потребує сприятливих зовнішніх і внутрішніх умов (чинників) та застосування відповідних наукових підходів в залежності від цілей його формування.

Література:

1. Дашко І. М. Місце і роль ресурсного потенціалу підприємства у забезпеченні конкурентоспроможності. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2019. № 6. Том 1. С. 38–41.
2. Мартиненко В. П., Легеза Н. В. Оцінювання рівня використання виробничого потенціалу підприємства. *Сучасні проблеми економіки і підприємництва*. 2017. Випуск 20. С. 257–265.
3. Герасимчук З. В., Ковальська Л. Л. Виробничий потенціал регіону: методика оцінки та механізми його нарощування. Луцьк: ЛДТУ, 2003. 242 с.
4. Лапін Є. В. Економічний потенціал підприємств промисловості: формування, оцінка, управління. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук. Харків: Національний технічний університет “Харківський політехнічний інститут”. 2006. 39 с.
5. Прокопенко Г. И. 100 идей для развития творческого потенциала сотрудников. URL: <http://www.hrliga.com/index.php?module=profession&op=view&id=138>.